

УДК [377.8+378 +371.3](415)

Олена Лисенко

Київський національний лінгвістичний університет

Orcid iD 0000-0003-2919-9343

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ІРЛАНДІЇ ДО 1922 РОКУ

У статті визначено суспільно-економічні чинники, що впливали на формування системи педагогічної освіти Ірландії до часів незалежності, висвітлено особливості професійної підготовки вчителів і проаналізовано основні моделі підготовки вчителів у Ірландії до 1922 року. Досліджуючи українські та зарубіжні джерела, автор застосовує такі наукові методи: аналітичний, історико-ретроспективний та метод теоретичного узагальнення. Доведено, що підготовка майбутніх педагогів початкової школи до часів незалежності в країні проводилася переважно на дворічних курсах у коледжах закритого типу, які знаходилися під патронатом церкви, вчителі ж середньої школи отримували освіту за моделлю послідовної педагогічної освіти.

Ключові слова: педагогічна освіта, професійна підготовка, вчителі початкової школи, модель послідовної педагогічної освіти.

Постановка проблеми. Дослідження історичних джерел розвитку систем педагогічної освіти зарубіжних країн світу є цінною базою та вагомим підґрунтям для розбудови сучасної системи педагогічної освіти, адже історичний досвід має ефективні розробки та винаходи, які можливо застосувати на практиці з урахуванням реалій сьогодення.

Аналіз актуальних досліджень. Історія розвитку педагогічної освіти різних країн світу знаходилась у центрі уваги багатьох науковців: Л. П. Пуховська – професійна підготовка вчителів у країнах Західної Європи, С. В. Стойко – розвиток педагогічної освіти Індії у ХХ столітті, Т. С. Кошманова – розвиток педагогічної освіти США (1960–2000 рр.), В. П. Лащихіна – розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.), М. Г. Дреєрман – становлення та розвиток вищої педагогічної освіти в Ізраїлі, Л. О. Карпинська – система вищої педагогічної освіти Канади, І. О. Степанець – становлення та розвиток середньої педагогічної освіти на Харківщині в ХХ ст.

Важливими для нашого дослідження є результати наукових розвідок українських фахівців із порівняльної педагогіки: компаративні дослідження в галузі освіти (Н. М. Авшенюк, Н. М. Бідюк, Т. М. Десятов, Н. М. Лавриченко, А. А. Сбруєва, О. Ю. Кузнецова та ін.), вищої освіти (А. П. Максименко, Л. О. Карпинська, О. М. Ельбрехт, Л. В. Шаповалова, Н. В. Кучумова та ін.), полікультурної освіти (Ю. С. Безух, К. О. Баханов, Я. Г. Гулецька та ін.).

Різні аспекти системи освіти Ірландії вивчали такі вітчизняні науковці: Ю. А. Кучер (система вищої та середньої освіти), О. І. Ситник (освіта дорослих), Л. І. Гук (вища туристична освіта), Ю. Г. Запорожченко (система забезпечення якості вищої освіти) та ін.

Мета статті – виявити й охарактеризувати суспільно-економічні чинники, що впливали на формування системи педагогічної освіти Ірландії до часів незалежності, визначити особливості професійної підготовки педагогічних кадрів та схарактеризувати основні моделі підготовки вчителів у Ірландії до 1922 року.

Методи наукового дослідження. У своєму науковому дослідженні ми застосували аналітичний метод, на основі якого здійснили вивчення українських і зарубіжних джерел із застосуванням аналізу, систематизації й оцінювання фактів, явищ та процесів; історико-ретроспективний метод, який допоміг нам виявити чинники, що впливали на розвиток педагогічної освіти Ірландії до часів здобуття незалежності державою; порівняльно-дедуктивний метод, за допомогою якого ми визначили тенденції розвитку системи педагогічної освіти Ірландії до 1922 року; метод теоретичного узагальнення, що надав нам змогу сформулювати загальні висновки й визначити перспективи подальших наукових розвідок.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна освіта Ірландії у своєму розвитку тісно пов'язана зі змінами в політиці держави щодо забезпечення функціонування шкільних закладів освіти та заснуванням національної системи освіти. Виходячи з цього, ми можемо зазначити, що історія педагогічної освіти Ірландії налічує майже два століття. На початковому етапі всі заклади освіти залежали від релігійних установ, і протягом ХІХ ст. як католицькі, так і протестантські спільноти засновували власні школи та керували ними. Проте, офіційно вважалося, що система освіти країни належала представникам усіх віросповідань, або, взагалі, мала позарелігійний статус. Національна та середня системи освіти в Ірландії були започатковані в 1831 та 1871 роках відповідно. Національна система освіти в країні була створена у відповідь на заклик Католицької церкви Ірландії заснувати навчальні заклади, які могли протистояти стійкій тенденції навернення молоді в протестантську віру, джерелом якої були протестантські співтовариства, що, зазвичай, знаходилися на утриманні держави [20, 38–37].

Характерною особливістю шкільних закладів освіти на початку ХІХ ст. в Ірландії була їх перевантаженість учнями, погана оснащеність та невідповідні умови навчання і вчителювання. Становище педагогічних працівників у зазначений період було нестабільним унаслідок невизначеності перебування на посаді, незначного розміру заробітної платні та низького соціального статусу. Так, у 1839 році 524 вчителі отримували освіту за загальноновизнаною схемою, а в 1870 році їх чисельність знизилася до 289. Одразу після заснування національної системи освіти в країні, учителів характеризували переважно як недостатньо освічених, що підтверджувало низький рівень їх професійної підготовки [20, 38].

Комісія з національної освіти розробила план дворічної базової

підготовки вчителів початкової школи у 1835 та 1837 рр. Було заплановано призначити п'ять професорів у новому Центральному закладі з підготовки педагогічних кадрів (Central training Establishment). Комітет з національної освіти (The National Education Board) вбачав необхідність відходу від традиційних методів підготовки вчителів (навчання найкращих учнів ремеслу вчителювання), які вперше були запроваджені в Ірландії в 1814 році, та розробити нову концепцію підготовки педагогів, значно ширшої за своєю сутністю. Перший професор методики навчання з Коледжу з підготовки вчителів Національного комітету з освіти, Роберт Саліван (Robert Sullivan), назвав нову систему підготовки педагогічних кадрів для початкової школи педагогічною освітою [12, 33; 10; 11].

Як зазначає відомий ірландський дослідник системи педагогічної освіти Джон Кулебен (John Coolaban), новий підхід у підготовці вчителів мав певні переваги перед індивідуальним навчанням або залученням найуспішніших старост до професії, завдяки ширшому охопленню студентів у групах. Однак, не всі запропоновані заходи були реалізовані на практиці повною мірою: замість передбаченого дворічного курсу підготовки вчителів початкової (національної школи) був запроваджений курс загальною тривалістю 5 місяців, а на посади Коледжу з підготовки вчителів Національного комітету з освіти були призначені лише два професори замість п'яти. Короткий термін підготовки педагогів не сприяв підвищенню якості професійної освіти в країні. Основним завданням курсу підготовки педагогічних кадрів було опанування матеріалу підручників, рекомендованих Комітетом з національної освіти, та оволодіння предметами, що мали викладатися в початковій школі. Вивчення педагогіки обмежувалося лекціями з методики викладання, пасивною та активною практикою в зразковій школі (model school), де майбутні вчителі отримували початкову освіту. Таким чином, в Ірландії була започаткована основна модель підготовки педагогічних кадрів для початкової школи, яка проіснувала майже століття. У підготовці майбутніх педагогів акцент робився на вивченні шкільних предметів, при цьому знаннями педагогічних дисциплін дещо нехтували [12, 33; 6]. Нова форма професійної підготовки вчителя передбачала, що найуспішніші учні віком 14–16 років у кінці навчання, після складання іспитів районному інспектору, призначалися старостами, а згодом ставали вчителями-підмайстрами. Старости опановували чотирирічну «Програму іспитів та курсу навчання для оплачуваних старост» (Programme of Examination and Course of Study for Paid Monitors'). Така програма передбачала складання іспитів із дисциплін початкової школи та демонстрацію необхідного рівня практичних навичок навчання учнів. Після успішного завершення програми старости ставали вчителями. Таким чином, зазначена модель підготовки педагогічних кадрів базувалася на навчанні найкращих учнів, які опановували вчительську професію, працюючи. На думку багатьох дослідників ірландської системи

освіти, подібна модель підготовки педагогічних кадрів підносила професію педагога на вищий щабель, показуючи необхідність ґрунтовної теоретичної підготовки педагогічних кадрів та опанування певними знаннями. Згідно з доповіддю представників Комісії з національної освіти (1837 р.), зразковими школами мали керувати більш кваліфіковані та досвідчені вчителі. Зразкова школа на вулиці Мальборо в Дубліні була першим закладом, який працював за методикою підготовки вчителів за державний кошт. Майбутні вчителі проходили педагогічну практику в одній із провінційних шкіл перш ніж закінчити своє навчання в коледжі Дубліна [15, 20–22; 19].

За причин недостатнього фінансування й нерішучості з боку органів влади жодні ефективні заходи щодо заснування вчительських шкіл по всій країні не були втілені в життя до 1845 р. Цього самого року Комісія з національної освіти розробила план, що передбачав започаткування провінційних шкіл із загальною кількістю учнів 100 осіб, у яких щорічну підготовку мали отримати шість учителів-чоловіків і два вчителі-жінки. До 1867 року по всій країні за різними даними функціонувало 25–27 зразкових шкіл [20, 38; 15; 7].

Той факт, що заклади підготовки вчителів та зразкові школи не належали до однієї релігії, адже серед учнів були представники різних віросповідань, викликало занепокоєння в Католицької церкви. У 1845 році Комітет представників Комісії з національної освіти (Board of Commissioners of National Education) прийняв рішення, яке давало право власності на шкільні будівлі, споруджені урядом. Зазначені дії уряду були несхвально прийняті як Протестантською, так і Католицькою церквами Ірландії, оскільки перші вважали, що вплив державних установ на навчальні заклади знижував їх традиційно-домінантну роль в освіті країни, інші ж убачали в діях уряду загрозу своєму крихкому, щойно встановленому авторитетові в освітній галузі. Комісія з національної освіти продовжувала наполягати на збереженні за місцевими чиновниками права вирішувати питання, пов'язані зі звільненням і призначенням учителів на посаду, управлінням навчальними закладами тощо. Оскільки зразкові школи знаходилися під повним контролем Комітету з національної освіти, це викликало занепокоєння в католицькій спільності. Католики вбачали за цими діями негативний вплив держави на населення з метою обернення в іншу віру. Однак, вороже ставлення до зразкових шкіл висловлювала і Протестантська церква, яка пов'язувала посилення впливу держави на педагогічну освіту з бажанням послабити свій вплив. Тому, у 1863 році Католицька церква заборонила майбутнім педагогам відвідувати заняття у зразкових школах та Коледжі підготовки вчителів на вулиці Мальборо. З іншого боку, існуючою моделлю підготовки педагогічних кадрів була стурбована Англія. Зокрема, існували сумніви щодо належного використання державних коштів. Для вивчення зазначеного питання були ініційовані три комісії: в Англії (1858 р.), Шотландії (1864 р.) та Ірландії (1868 р.) [20; 15; 10; 13].

У 1870 році Королівська комісія з дослідження початкової освіти (The

Royal Commission of Inquiry into Primary Education), відома як Комісія Повіс (The Powis Commission) дійшла висновку, що система підготовки педагогічних кадрів в Ірландії є незадовільною. Комісія рекомендувала відмовитися від практики зразкових шкіл і перейти до підготовки вчителів у закладах педагогічної освіти, що фінансувалися державою й належали до певного віросповідання. Результатом роботи Комісії Повіс була також пропозиція запровадити нову систему оплати праці педагогам – за результатами досягнень учнів. У доповіді Комісії зазначалося, що лише 34 % учителів мали офіційну освіту, тому було рекомендовано всім педагогам здобувати офіційну освіту протягом 12 місяців, а в 1883 році курс підготовки педагогів у коледжах, що знаходилися під патронатом церкви, був розширений до 2-х років [15, 23; 6; 7].

Отже, в 1870 році намітився відхід від загальної моделі підготовки педагогічних кадрів для початкової школи шляхом практичного вивчення професії вчителя. На думку ірландського вченого Бернадет О'Донован (Bernadette O'Donovan), доповідь Комісії Повіс була першим кроком на шляху визнання вчительської діяльності професією, а не як раніше, ремеслом, оскільки професія педагога потребувала глибоких спеціальних знань і навичок. Зазначена рекомендація урядової комісії була схвально прийнята Католицькою церквою, яка за сприяння Вінцентіанських Отців (the Vincentian Fathers) заснувала в 1875 році Педагогічний коледж Св. Патрика (St. Patrick's College, Drumcondra) для чоловіків-учителів початкової школи. За підтримки ордену Милосердних Сестер (The Sisters of Mercy) у 1877 році був відкритий Католицький коледж підготовки вчителів-жінок на вулиці Бегот у Дубліні, який пізніше був переведений до Коледжу Керісфорт в Блекроку (Carysfort College in Blackrock). Коледж Пречистої Діви Марії для жінок у Лімеріку (Mary Immaculate College in Limerick) був відкритий у 1898 р. [15, 22; 17].

З 1883 року спостерігалися зміни в педагогічній освіті країни, оскільки уряд узяв курс на підтримку та фінансування педагогічних коледжів, що належали до певного віросповідання. У період заснування закладів педагогічної освіти за сприяння церкви, починаючи з 70-х років XIX ст. була запроваджена система підготовки вчителів у закладах закритого типу, із жорстким розкладом занять та визначеним режимом дня під суворим наглядом педагогів із ранку до пізньої ночі. Програма підготовки вчителів була розширена з одного до двох років, у кінці курсу навчання всі майбутні педагоги мали скласти письмовий іспит «Методи навчання та організація шкільного закладу освіти» (Methods of Teaching and School Organisation). За свідченням багатьох ірландських науковців, слабкою стороною навчальних програм педагогічних коледжів було нехтування такою вагомою дисципліною, як педагогіка [12, 34; 18].

У результаті змін у галузі педагогічної освіти на межі нового, XX століття, завдяки коштам із Державної скарбниці фінансувалися сім коледжів

педагогічної освіти: Центральний коледж педагогічної освіти на вулиці Мальборо в Дубліні (Central Training College, Marlborough Street, Dublin), Коледж Св. Патрика, Драмкондра, у Дубліні (St. Patrick's College, Drumcondra, Dublin), Коледж Милосердної Божої Матері в Керісфорті в Дубліні (Our Lady of Mercy College, Carysfort, Dublin), Коледж підготовки вчителів у Вотерфорді (De La Salle College, Waterford), Коледж Церкви Ірландії в Дубліні (Church of Ireland College, Dublin), Коледж Святої Марії в Белфасті (St. Mary's College, Belfast), Коледж Пречистої Діви Марії в Лімеріку (Mary Immaculate College, Limerick). Система підготовки педагогічних працівників, яких дотримувались у зразкових школах, вичерпала себе, тому, на межі нового тисячоліття найбільші релігійні педагогічні коледжі стали відігравати роль стандартів базової підготовки педагогічних кадрів [20; 18; 19].

На початку ХХ століття відмовилися від практики оплати праці педагогів за результатами перевірок інспекторів, тому зникла необхідність орієнтуватися лише на кінцевий об'єм знань, який мали засвоїти учні, з'явився простір для творчості, і, як результат, на межі нового тисячоліття відродився інтерес педагогічної спільноти до педагогіки. Зазначена зміна в наукових орієнтирах знайшла чітке відображення в нових програмах коледжів підготовки вчителів, які були запроваджені в 1897 р. Студентам коледжів із підготовки вчителів викладали такі лекційні курси: «Теорія методу» і був запроваджений новий курс «Наука педагогіка». Зміст навчальних програм та екзаменаційних робіт зазначеного періоду свідчив про бажання відійти від методу «запитання – відповідь» до загального опанування принципами навчання й ефективного застосування їх на практиці у процесі викладання предметів початкової школи.

На початку ХХ ст. навчальні плани педагогічних коледжів визначалися шкільною програмою, яку мали опанувати майбутні вчителі. Оновлена програма для національних шкіл була запроваджена в дію в 1900 р., що спричинило перевантаження навчальних курсів коледжів підготовки вчителів. У 1904 р. до програми викладання національних шкіл входили такі дисципліни: читання, письмо та правопис, граматики, написання творів, арифметика, догляд за дітьми, ручна праця, заняття з демонстрацією наочного приладдя, основи природничих наук, кулінарія, рукоділля, співи, фізичні вправи, ірландська, французька, латинська мови, арифметика та алгебра, геометрія та вимір, інструментальна музика. Інспектори системи національної освіти скаржилися, що 50 годин на тиждень було виділено на лекції та інші дисципліни, тому зовсім не вистачало часу на повторення й закріплення пройденого матеріалу. Той факт, що студенти могли здобути кваліфікацію вчителя, не склавши іспиту з «Теорії методу» викликав підозру в якості зазначеної системи. Серед педагогічного складу коледжів, зазвичай, були 1–2 викладача педагогіки, чие навантаження було надзвичайно великим: 32 години лекцій на

тиждень. З 1 квітня 1900 р. отримання освіти у визнаному коледжі підготовки вчителів стало суттєвою умовою для того, щоб обійняти посаду головного вчителя (*principal teacher*), зазначене нововведення сприяло підвищенню якості підготовки педагогічних кадрів [20, 30–40; 16; 6].

Завдяки запровадженню професорських посад із педагогіки в 1905 р. у педагогічному коледжі Трініті (*Trinity College*) у навчальні плани були введені такі лекційні курси: психологія дитинства, психологія для вчителів, основи педагогіки, реформатори в освіті. 1908–1909 навчальний рік був особливим для Коледжу підготовки вчителів на вулиці Мальборо в Дубліні, оскільки бажання навчатися в зазначеному навчальному закладі виявила найбільша з 1903 р. кількість чоловіків та велика кількість молодих жінок. На початку ХХ ст., у доповідях Комісії з національної освіти зазначалося, що навчальні плани педагогічних коледжів були надто перенавантаженими, і цей факт ніяк не сприяв підвищенню якості педагогічної освіти. Керівництво коледжу Пречистої Діви Марії доповідало, що згідно з вимогами Комітету з національної освіти, студенти мали скласти велику кількість іспитів, що збільшувало і без того непомірне навчальне навантаження. Коледжі підготовки вчителів знаходились у досить складному становищі, але, не зважаючи на запровадження вступного внеску в 1911 році, кількість абітурієнтів, які виявили бажання отримати професію вчителя, набагато перевищувала кількість наявних місць [20; 11; 7].

У кінці ХІХ ст. для вчителя середньої школи вважалося достатнім бути обізнаним у предметах, що викладалися в середніх закладах освіти, і, як результат, серед учителів середньої ланки переважали аматори. Такі релігійні ордени, як Єзуїти та Християнське Братство мали більш організовану систему практичної підготовки вчителів. У 1897 р., коли в учительських коледжах педагогіка як дисципліна отримала більш серйозний статус, були здійснені перші кроки для надання вчителям середньої школи відповідної підготовки з педагогіки. Трініті коледж у Дубліні прийняв рішення організувати іспити з історії та теорії педагогіки (*History and Theory of Education*), та з практичної педагогіки (*Practice of Education*). При цьому жодні офіційні освітні курси не були запроваджені, а перші іспити були проведені в січні 1898 року. Претенденти, які успішно склали обидва іспити, отримували Диплом з педагогіки (*Diploma in Education*). Цей диплом присуджувався і випускникам гуманітарних факультетів Королівського університету, а пізніше фахівцям точних наук. Королівський університет не надавав жодних освітніх послуг, це був орган, що проводив іспити та присуджував кваліфікації. Стандарти іспитів були високими, завдання екзаменаційних робіт ураховували знання педагогіки як науки й відповідали рівню складності відповідних іспитів у тогочасній Європі та Англії. Незначна кількість студентів складала іспити та отримувала Диплом з педагогіки. У вересні 1896 року монастир ордену

Св. Урсули в Вотерфорді (Ursuline Convent in Waterford) заснував підготовчі курси для жінок-учителів середньої школи, які отримали визнання Кембриджу. Згодом, черниці Домініканського ордену (The Dominican nuns) та керівництво Протестантського коледжу Александри (Protestant Alexandra College) в Дубліні започаткували підготовчі курси для жінок, що також мали на меті працювати в середній школі [12, 36; 7; 13].

Питання підготовки педагогічних кадрів і заснування кафедр педагогіки були порушені на обговореннях Комісії з дослідження середньої освіти (1898–1899 рр.) та Комісії з університетської освіти (1901–1903 рр.), але жодна з комісій не дійшла згоди щодо чітких термінів вирішення існуючих проблем. Департамент сільськогосподарських та технічних наук (Department of Agriculture and Technical Instruction (1900 р.)) заснував курси для вчителів точних дисциплін середньої школи в 1901 році, а в 1905 році почав вимагати від здобувачів Сертифікату вчителів точних наук середньої ланки освіти (Irish Secondary Teachers' Science Certification) складання іспитів, що перевіряли знання принципів, методів навчання та історії педагогіки, при цьому особливу увагу приділяли принципам навчання точних наук у середній школі. У 1904 році був організований Комітет середньої освіти (Committee on Intermediate Education), який опікувався питаннями підготовки педагогічних кадрів для системи середньої освіти. Погоджуючись із тимчасовою гнучкістю вимог підготовки педагогів для середньої освіти, Комітет середньої освіти схвально ставився до німецької моделі, відповідно до якої навчальний курс мав би бути післядипломним і включати системне вивчення психологічних наук, етики, тісно пов'язаних із педагогікою, теорії та історії педагогіки. Навчальний курс мав доповнюватися пасивною й активною педагогічною практикою. До сертифікації вчителя як спеціаліста середньої школи майбутній фахівець повинен був успішно пройти випробувальний термін у визнаному закладі середньої освіти. Згодом всі пропозиції лягли в основу вимог реєстрації вчителів середньої школи, запроваджених у 1918 році. Комітет середньої освіти підсилив свої вимоги до рівня педагогічної освіти в країні: представники Комітету вважали важливим заохочувати педагогічних працівників займатися науковими дослідженнями в галузі педагогічних наук, що мало сприяти підвищенню майстерності педагога та підняти престиж учительської професії [12; 6; 11].

Завдання запровадження курсу з педагогіки для вчителів середньої школи постало з особливою гостротою на початку ХХ ст., тому в системі педагогічної освіти були започатковані важливі зміни: створена перша кафедра педагогіки в Трінті коледжі в травні 1905 року. Заснування Національного університету Ірландії в 1908 році вирішило довготривалу проблему щодо забезпечення майбутніх педагогів університетською освітою. Університетський коледж Дубліну та Університетський коледж Корку як

складові Національного університету одразу ж зорганізували кафедри педагогіки. Університетський коледж Галвея запровадив відповідні зміни в 1915 році, а Королівський університет Белфасту – у 1914 році [10; 11].

На початку ХХ ст. статус педагогіки як дисципліни значно підвищився. Про це свідчило заснування кафедр педагогіки в усіх університетах. Особливого статусу педагогіка здобула в Університетському коледжі Дубліну, де професор Коркоран (Corcoran) домігся, щоб її викладали на рівні Диплома та Вищого диплома для студентів навчального курсу на отримання ступеня бакалавра гуманітарних (BA) та точних наук (BSc). Також дисципліна викладалася магістрам гуманітарних наук (MA) і здобувачам наукового ступеня доктора філософії (PhD). Важливою ініціативою на початку ХХ ст. було запровадження дворічного курсу вивчення педагогіки для всіх студентів [11; 12; 13].

Іншим вагомим нововведенням у галузі педагогічної освіти було запровадження навчального курсу на здобуття Вищого диплому з педагогіки для підготовки педагогічних кадрів для середньої школи, які вже мали базову освіту. Послідовна модель однорічного післядипломного курсу збереглася до наших часів та є основним шляхом здобування професії вчителя середньої школи. Ключовою проблемою цього курсу в перші роки його запровадження в систему педагогічної освіти був невеликий попит, оскільки не було вимог для вчителів середньої школи мати попередню професійну підготовку. Асоціація вчителів середньої школи Ірландії (Association of Secondary Teachers in Ireland – ASTI), заснована в 1909 р., постійно наполягала на підвищенні статусу вчителя середньої школи. Завдяки тиску з боку асоціації була заснована Реєстраційна рада для вчителів середньої школи, чії регуляційні норми набули чинності з 31 липня 1918 р. Для отримання права зареєструватися вчителем середньої школи здобувачі повинні були мати університетський ступінь, Вищий диплом із педагогіки та успішно пройти випробувальний термін у визнаній середній школі. Ці норми стали важливим адміністративним заходом на шляху вдосконалення системи підготовки педагогічних кадрів. Але на початку ХХ ст. у середніх навчальних закладах мали право працювати також учителі, які не мали відповідної кваліфікації. Зазначений період охарактеризувався розширенням наукових досліджень: професори педагогіки регулярно оприлюднювали свої наукові праці, серйозна увага приділялася науковим дослідженням у галузі педагогіки при опануванні навчального курсу на здобуття ступеня магістра гуманітарних наук. Отже, у період з 1898 по 1918 роки був закладений міцний фундамент для створення національної системи підготовки педагогічних кадрів, а саме: був піднятий престиж педагогіки як дисципліни, запроваджені навчальні курси на здобуття професії педагога середньої школи, значна увага приділялася проведенню наукових досліджень [15; 6].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Виявлено,

що базова професійна підготовка вчителів початкової школи має історичні корені, що беруть свій початок із часів заснування так званих національних шкіл у 30-х роках XIX ст. Створенню моделі підготовки вчителів початкової школи посприяло залучення до вчителювання найуспішніших старост у зразкових школах. Установлено, що, починаючи з 1870 року, уряд країни відмовився від існуючої моделі та взяв курс на підтримку закладів педагогічної освіти закритого типу, що були створені за сприяння церкви. До 1922 року вчительські коледжі здійснювали підготовку майбутніх учителів початкової школи на дворічних курсах, де були представлені особи однієї статі. Ці заклади належали до конкретного віросповідання, і в підготовці вчителів особливий акцент робився на їх соціалізації.

Загальна ж модель підготовки вчителів для середньої школи виникла дещо пізніше та прийняла форму послідовної педагогічної освіти. Відповідно до неї бажаною здобути професію вчителя після отримання університетського ступеня могли здобути Вищий диплом з педагогічної освіти, закінчивши однорічні вечірні курси педагогічних факультетів університетів.

Перспективи подальших наших наукових розвідок охоплюватимуть проблеми періодизації розвитку системи педагогічної освіти республіки Ірландія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запорожченко Ю. Г. Система забезпечення якості вищої освіти Ірландії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Ю. Г. Запорожченко. – Київ, 2011. – 20 с.
2. Кучер Ю. А. Становлення і реформування середньої та вищої освіти Ірландії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Ю. А. Кучер. – Київ, 2008. – 23 с.
3. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у країнах Західної Європи : спільність і розбіжності / Л.П. Пуховська // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 2. – С. 7–9.
4. Соколова А. В. Професійна підготовка вчителя в системі педагогічної освіти Англії та Шотландії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / А. В. Соколова. – Одеса, 2009. – 21 с.
5. Ситник О. І. Професійна підготовка учителя в системі неперервної освіти Ірландії / О. І. Ситник // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / [редкол. В. В. Кузьменко та ін.]. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2013. – Вип. 17. – С. 166–170.
6. Akenson H. Donald. The Irish Education Experiment. The National System of Education in the Nineteenth century / Donald H. Akenson. – London : Routledge, 2012. – 427 p.
7. Balfour Gr. The Educational System of Great Britain and Ireland / Graham Balfour. – Oxford : Clarendon Press, 1903. – P. 209.
8. Beauchamp. G. Teacher Education in the Time of Change / G. Beauchamp, L. Clarke. – Bristol : Policy Press, 2015. – 308 p.
9. Burke A. Teacher Education in the Republic of Ireland : Retrospect and Prospect / A. Burke // Standing Conference on Teacher Education, North and South (SCoTENS). – The Centre for Cross Border Studies, 2004. – 70 p.
10. Coolahan J Education in the Training Colleges 1877–1977, in Two Centenary Lectures / John Coolahan. – Carysfort College, 1981. – P. 20–52.
11. Coolahan J. Irish Education : its History and Structure / John Coolahan. – Dublin :

Institute of Public Administration, 1981. – 329 p.

12. Coolahan J. The Development of Education Studies and Teacher Education in Ireland / John Coolahan // Education Research and Perspectives. – 2004. – Vol. 31, № 2. – P. 30–47.

13. Kelly-Blackeney E. Student Experiences of Widening Participation in Initial Teacher Education in Ireland : a Bourdieusian Analysis : The Thesis for Doctor of Education Degree / Eileen Kelly-Blackeney. – School of Education, University of Sheffield, 2014. – 189 p.

14. O'Donoghue T. Secondary School Education in Ireland : History, Memories and Life Stories 1922–1967 / Tom O'Donoghue, Judith Harford. – Basingstoke : Palgrave Macmillan UK, 2016. – 256 p.

15. O'Donovan B. Primary School Teachers' Understanding Themselves as Professionals : The Thesis for Doctor of Education Degree / Bernadette O'Donovan. – Dublin City University, 2013. – 157 p.

16. Postman N. Teaching as a Subversive Activity / N. Postman, C. Weingartner. – London : Penguin, 1976. – P. 32.

17. Simon B. The Rise of Science and the Science of Education : Collection of Papers of International Conference for History of Education / Brian Simon. – Oxford : Westminster College, 1983. – P. 131–140.

18. The education system of Europe / [W. Horner, H. Dobert, B. von Kopp, W. Mitter]. – Dordrecht : Springer, 2007. – 879 p.

19. Titley B. Church, State, and the Control of Schooling in Ireland 1900–1944 / E. Brian Titley. – Dublin : McGill-Queen's Press, 1983. – 225 p.

20. Walsh B. Asking the Right Questions : Teacher Education in the Republic of Ireland / Brendan Walsh // Education Research and Perspectives. – 2006. – Vol. 33, № 2. – P. 37–59.

REFERENCES

1. Zaporozhchenko, Yu. H. (2011). *Systema zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity Irlandii*. Avtoref. dys. kand. ped. nauk [The System of the Higher Education Quality Assurance in Ireland. Abstract of the PhD diss. (ped. sci.)]. Taras Shevchenko National University of Kyiv. (In Ukrainian).

2. Kucher, Yu. A. (2008). *Stanovlennia i reformuvannia serednoi ta vyshchoi osvity Irlandii*. Avtoref. dys. kand. ped. nauk [Formation and Reforming of Secondary and Higher Education of Ireland. Abstract of the PhD diss. (ped. sci.)]. Borys Hrynchenko University of Kyiv. (In Ukrainian).

3. Pukhovska, L. P. (1998). Profesiina pidhotovka vchyteliv u krainakh Zakhidnoi Yevropy: spil'nist i rozbizhnosti [Teacher training in Western Europe: similarities and differences]. *Pedahohika i psykholohiia [Pedagogy and Psychology]*, 2, 7–9. (In Ukrainian).

4. Sokolova, A. V. (2009) *Profesiina pidhotovka vchytelia v systemi pedahohichnoi osvity Anhlii ta Shotlandii*. Avtoref. dys. kand. ped. nauk [Teacher Professional Training in the Education Systems of England and Scotland. Abstract of the PhD diss. (ped. sci.)]. South Ukrainian State Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy, Odesa. (In Ukrainian).

5. Sytnyk, O. I. (2013). Profesiina pidhotovka uchytelia v systemi neperervnoi osvity Irlandii [Continuing professional teacher training in the Republic of Ireland]. *Pedahohichnyi Almanakh*, 17, 166–170. (In Ukrainian).

6. Akenson, H. Donald. (2012). *The Irish Education Experiment. The National System of Education in the Nineteenth Century*. Routledge, London.

7. Balfour, Gr. (1903). *The Educational System of Great Britain and Ireland*. Clarendon Press, Oxford.

8. Beauchamp, G. (2015). *Teacher education in the time of change*. Policy Press,

Bristol.

9. Burke, A. (2004). *Teacher Education in the Republic of Ireland: Retrospect and Prospect*. Standing Conference on Teacher Education, North and South (SCoTENS). The Centre for Cross Border Studies.

10. Coolahan, J. (1981). *Education in the Training Colleges 1877–1977, in Two Centenary Lectures*. Carysfort College.

11. Coolahan, J. (1981). *Irish Education: its History and Structure*. Institute of Public Administration, Dublin.

12. Coolahan, J. (2004). The Development of Education Studies and Teacher education in Ireland. *Education Research and Perspectives*, 31 (2), 30–47.

13. Kelly-Blackeney, E. (2014). *Student Experiences of Widening Participation in Initial Teacher Education in Ireland: a Bourdieusian Analysis*. Dr of Ed. Diss. School of Education, University of Sheffield.

14. O'Donoghue, T., Harford, J. (2016). *Secondary School Education in Ireland: History, Memories and Life Stories 1922–1967*. Palgrave Macmillan UK, Basingstoke.

15. O'Donovan, B. (2013). *Primary School Teachers' Understanding Themselves as Professionals*. Dr of Ed. Diss. Dublin City University.

16. Postman, N., Weingartner, C. (1976). *Teaching as a Subversive Activity*. Penguin, London.

17. Simon, B. (1983). The Rise of Science and the Science of Education. *Collection of Papers of International Conference for History of Education* (pp. 131–140). Westminster College, Oxford.

18. Horner, W., Dobert, H. (2007). *The Education System of Europe*. Springer, Dordrecht, 879 p.

19. Titley, B. (1983). *Church, State, and the Control of Schooling in Ireland 1900–1944*. McGill-Queen's Press, Dublin.

20. Walsh, B. (2006). Asking the Right Questions: Teacher Education in the Republic of Ireland. *Education Research and Perspectives*, 33 (2), 37–59.

РЕЗЮМЕ

Лысенко Е. Формирование системы педагогического образования в Ирландии до 1922 года.

В статье освещены социально-экономические факторы, которые влияли на формирование системы педагогического образования Ирландии, раскрыты особенности профессиональной подготовки педагогов и проанализированы основные модели подготовки учителей в Ирландии до 1922 года. Исследуя украинские и зарубежные источники, автор применяет следующие научные методы: аналитический, историко-ретроспективный и метод теоретического обобщения. Доказано, что подготовка будущих педагогов начальной школы до независимости в стране осуществлялась преимущественно на двухгодичных курсах в колледжах подготовки учителей закрытого типа, основанных под патронатом церкви, учителя же средней школы получали образование в соответствии с моделью последовательного педагогического образования.

Ключевые слова: педагогическое образование, профессиональная подготовка, учителя начальной школы, средняя школа, модель последовательного образования.

SUMMARY

Lysenko O. The formation of teacher education system in Ireland till 1922.

The aim of the article is to cover the socio-economic factors, that influenced the formation of teacher education system in Ireland till its independence, to determine the

peculiarities of teachers' training system and to analyze the main teacher training models in Ireland until 1922. Studying Ukrainian and foreign sources, the author uses the following research methods: analytical, historical retrospective and theoretical generalization. The article opens with the detailed analysis of the emergence of the teachers' training system in pre-Independent Ireland. The main factors, that influenced its formation, were the provision of schooling by government, the activity of Catholic and Protestant religious bodies and the government policy of the United Kingdom. The national system of education was founded in Ireland in 1831. In this period of time the Commissioners of National Education worked out a plan for a two-year pre-service teacher training programme. The Central teaching establishment in Marlborough Street in Dublin and provincial model schools together with the new programme were to be the integral parts of the new system of teacher education. According to the different sources of information there were about 27 schools in the country by 1867. The article also casts light on the apprenticeship way of teacher training in the model schools. The best pupils, aged 14–16, were examined by the district inspector and on successful passing became monitors, who were leaning teaching profession, being involved into it. Model schools and the Central teacher training college operated under full control of the Board of the Commissioners of National Education, all teacher training establishments were either mixed-denominational or even non-denominational. All these factors put together appeared to be controversial to both churches: Catholic and Protestant, and as a result, Catholic Church banned the attendance of model schools and teacher training college.

In 1870 The Powis Commission came to the conclusion, that teacher training in Ireland was unsatisfactory and recommended to establish state-supported denominational teacher training colleges. So, by 1922 colleges provided training of the future primary school teachers in single-sex study groups on two-year courses, moreover, these institutions belonged to a particular religion, and the special emphasis was given to the socialization task of young teachers.

The common teacher training model for secondary school appeared a bit later and took the form of a consecutive model of teacher education, according to which, it was possible to get appropriate secondary school teacher training, graduating from part-time courses. On successful completion of such courses the future secondary school teachers were awarded the Higher Diploma in Education.

In our future research works we are going to determine and highlight the periods of teacher education of the Republic of Ireland.

Key words: *teacher education, teacher training, primary school teachers, consecutive training model.*